

**R. P. Christophori De Ortega È Societate Iesu, Quondam
Scolasticæ Theologiæ publici Professoris, ac ejusdem
Facultatis Præfecti ... Theologia Controversiarum
Dogmaticarum, & Scholasticarum, de Divina ...**

**Ortega, Cristóbal de
Lugduni, M.DC.LXXX.**

2. Propriæ aliquot vocis Prædestinatio acceptiones, & quæ ex vsu
Theologis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94285](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94285)

et ex directo verbi simplicis, cui præ adiungitur, significato ad aliquam determinatam prioritatem, ac non durationis significandam determinetur: quia, quod ad estimationis prælationem attinet, impertinens prorsus temporis antecessio est.

Secus autem res habet in verbis simplicibus, quæ affectum animi, seu voluntatis significant: quibus, si præpositio præ adiungatur, ita personæ, vel rei patientis anterioritatem intentionalem affectivam significant, ut tamen durationis anterioritatem non excludant. Cuius ratio est: quia prius etiam duratione amare non exigua amantis prærogativa & excellentia est, & in verbi proinde significatio ut quid impertinens non prætereunda, & omittenda: sed cui ab amato affectivè rependenda sit infundendum: cuius rationem solidam, & acutam de beneficio, (cuius anima, & vita amor est) referendo cum ab alio prævenimur agens exemplo è Romanis bigis, quadrigis petito his Seneca noster dedit, & illustravit. Oportet illum, velut carceribus inclusum, operiri suum tempus, ad quod velut dato signo proficiat. Magna siquidem celeritate opus est, ut assequatur antecedentem. Idcirco anterioritate sui erga nos amoris ex æternitate nos ut ipsam redamemus hortatur, onerat, iurèque cogit Deus Hierem. 31. In charitate perpetua dilexite, & Ioan. ep. 1. cap. 4. numero 19. Nos ergo diligamus Deum, quoniam Deus prior dilexit nos. Denique adverte in verbis, quæ affectum animi significant, simplicia aliqua ex illis, quoad intentionalem affectivam anterioritatem significandam, aliis etiam affectum animi significantibus ex præposita præ compositis æquivalere: quia siue comparatione cum aliis, & ante latione alicuius ad alios simplicium illorum verborum significatum proprium nequit subsistere. Huiusmodi est verbum *eligo* generatim sumptum, quod tantum valet ac *præamo*, seu *prædiligo*, aut *præ* aliis siue rebus siue personis deligo & amo: quia electio, quæ proprium eius significatum est, nisi unius ex multis, & præ reliquis amari esse nusquam potest. Quod si his simplicibus verbis affectivis præpositio præ adiungatur, ut *præligo* vel temporis etiam anterioritati, vel alteri non intentionali affectivæ, vel affectus intentioni maiori significandæ, secus pleonasmus, inferuiet.

7. Videar fors mei instituti Theologici oblitus grammaticum agere, & superstitiosum grammaticum; siquidem proprias vocum & verborum significationes probo, & ratione; cum illæ tamen signa ad placitum sunt à solo consensu, & beneplacito hominum hoc potius, quam aliud, atque hoc, vel illo modo significantes, & in quibus proinde si de significati proprietate ratio quæretur, tyrannica illa sit pro ratione voluntas, prudens civilisque prorsus ratio sit: idcirco eruditus alias Grammaticus Brocensis dum Philosophum egit bonam grammaticam vacuis quibusdam subtilitatibus turbavit, ut in eius arte ac notis ad syntaxim novæ artis grammaticæ Nebricensis eius industria additis, & intrusus cernere licet: quarum omnium quæ ad aduerbium opus extat ridiculum exemplum esto: & ea quidem in vocibus simplicibus verum habent; in compositis autem ex partibus, præsertim seorsim significantibus, & propria cuiusque partis significatione (quæ quidem ex hominum placito solummodo fuit) compositæ vocis significatio propriæ discursu est, & ratione venanda: immò inde etiam à linguæ cuiusque peritis composita verba sunt, ut vocis præcipue significato modus aliquis, qui simplici vocis illa significati è prima eius institutione non poterat particulæ accessu significaretur: & id sane in omnium compositarum vocum significatione venire compertum est: ut idcirco verba hæc cognatæ significationis (cum suis scilicet simplicibus) à Latinis Grammaticis dicantur. Quam verò mei Theologici instituti memor fuerim, dum totus ad latuitatem videbar diuertisse ex sequenti certamine constabit: siquidem ex dictis non solum quid divina, de qua disputamus, prædestinatio proprietate vocis nativa, & à Theologis susepta significet statueretur, sed variæ eius acceptiones à his, & aliis usurpatæ, nec prorsus improprie, ta-

metri ad hanc controuersiam non aduocandæ notabuntur: & inde prauæ, atque erroneæ Doctorum gravium, & Catholicorum locutiones, inuidique propriæ citra periculum tamen finile, nonnullæ deprehenduntur: ac demum qua ratione electionis voce quali Synonyma divina prædestinatio Sanctorum à scriptura tradatur.

CERTAMEN II.

Proprie aliquot vocis Prædestinationis acceptiones, & quæ ex usu Theologis?

1. EX dictis hætenus constat animi propositum de re aliqua faciendi prius tempore conceptionis, quam ab alio de eadem faciendi decretum finile habeatur, prædestinationem proprietate sermonis dici posse, & cum, qui ita primus propositum habuit, prædestinare: id est prius alio rem aliquam faciendam prædestinare: Latine proprietatis ergo, nec solum Ecclesiastici usus prædestino est, ut Robertus Stephanus in suo peramplio Thesaurio putauit: & adeo cum asseruit, ut nihil aliud de eo verbo obliuiscendum fuisset. Ut autem præter proprietatem vius verbi prædestino, & sui nominis verbalis Prædestinatio apud Ecclesiasticos, Theologosve ex dictis ostendam, aliæque ex capitibus statim iuxta dicta certamine primo ostendam, apud Ethnicos etiam linguæ positioni latinæ, vel parentis, vel peritos, & vix etiam ex voces (& ea quam nuper ratione, & proprietate dicebamus) fuisse constet: audiat *Emilius* probus in *Eumene* locutus. *Primus* *Leontius* *Macedonium* *compare* *prædestinanti*: Vbi ex sola temporaria antecessione propositi & destinationis occupandi *Macedonium* ad similem destinationem ab aliis postea habitam, & conceptam id prædestinasse proprietate sermonis ad *Emilius* dicitur.

2. Etsi autem hac solum ratione anterioritatis in duratione Sanctorum à Deo in gloriam destinatio prædestinatio latini sermonis proprietate dici recte possit videatur; tamen, cum in omni Dei destinatione, que non, nisi ab æterno, & ex æternitate concipi, atque intrinseca Deo æternitate durare potest ratione intellecti destinantis, satis significetur præ Dei propositio & destinationi additum si ad eam solum antecessorem temporariam significandam addideretur pleonasmus Doctis Theologis sonaret: cum ea antecessoria duratione destinationis diuinæ eo ipso, quod diuina, seu Dei destinatio esse dicatur satis sit significata dictis Theologisque, & expressa, immò & non animi Dei ignatis; quamvis pro rudioribus ad id etiam significandum adhiberi possit, & adijungi. Propter quos videtur expressus adhuc eam diuinæ electionis antecessorem in duratione Paulus fidelibus explicuisse ad Ephes. 1. Sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem ut essemus sancti. Cæterum profundioris meditationis ea verba sunt: illud enim in ipso, idem est ac in Christo, cuius immediate memorati relationem edixerat enim, *Benedictus* *Deus*, & *Pater* *Domini* *nostris* *Iesu* *Christi*, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in caelestibus, in Christo. Cum autem benedicti à Deo Patre cuiusmodi benedictione spirituali, in caelestibus (id est ad caelestem vitam, & gloriam æternam spectante) non solum Paulus cuiusque coram ranci, & tempore successuri Christique vita, & morte (qua eius merita sunt consummata) duratione potest (qua eius merita sunt consummata) duratione potest apparet Christi merita antecessoribus tempore ipsius profuisse, adicit Paulus exemplum difficultis, immo fidelibus credendum sicut elegit, &c. Ac si diceretur:

non solum eorum justificationis temporariæ antea-
sed æternæ eorum electioni, scilicet temporis cuncto an-
teriori, vigore *ante mundi constitutionem* à Deo habere
Christi merita promissæ: quare eam meritum Christi
electioni iustorum præcedentiam, naturæ, & causalitatis,
vel quasi, anterioritatem dictione illa in ipso *ante*
natura constitutionem Paulus explicuit: non autem
electionis diuinæ ex æternitate antecessorem facis
superque ex eo, quod Dei electio esset, expres-
sam. Unde constat, male existimasse Origenem, & Ga-
briëlem in lud. 40. particula *pre* solum anterioritatem de-
stinationis & propositi diuini tota antea Dei æter-
nitate à Patribus, & Theologis denotari, quod ut
diximus pleonasmum vitio non careret, saltem, pro pe-
nitentibus.

3. De proprietate vocis *prædestinatio* ratione localis
anterioritatis constat locum in ea non habere, quia im-
pertinens ad ipsam, cuiusque significatum est: huius &
dignitatis etiam, nisi quatenus intentionalem affec-
tum anterioritatem concernit, de qua postea: de
naturæ vero, & causalitatis anterioritate, quæ ra-
tione *pre* adiunctæ vocis destinationi respectu suorum
effectuum (quicunque illi sunt) conuenit, dubitari
potest. An particula *pre* sermonis proprietate, ac ci-
tra pleonasmum denotetur. Dabitur ratio est: quia
cum destinatio sola propositum animi de aliquo agen-
do, ac de se actuum significet, causam in actu pri-
mo rei cuius destinatio faciendæ est, significat sine
pre adiuncto: quare, & prius naturæ, & causalita-
tis: ergo ad illud significandum vocula *pre* illi ad-
iuncta superflua, ac non sine pleonasmum destinationi
adiungitur. Dicendum nihilominus est ad eam priori-
tatem proprietate sermonis significandam vocem *des-
tinatio* proprietate sermonis à Patribus, & Scholasticis
pre adiunctam in hac voce *prædestinatio* merito fuisse.
Ratio est: quia absolute prioritas, & posterioritas
vnius respectu alterius abique absolute vniusque exis-
tentia, in quouis ordine prioris, & posterioris huius lo-
ci, siue durationis, siue naturæ, & causalitatis nuf-
quam est. Unde qui solus in primo loco confensus
fuerit, nullo alio sedente in consensu eodem prior
alio absolute, & actu in eo confensus non sederet:
& qui prima duratione temporis existisset, nullo alio
suscipienti tempore productio absolute, & existente
nulli absolute præduraret: atque in re nostra, causa,
quæ effectum absolute non producit, atque in rebus
positis, prior effectus absolute non est: sed solum in
potentia, & conditionate, si causet, & effectum ab-
solute ponat. Nec aliud vox illa actus primi, seu in
actu primo causis secundam se sumptis attributa si-
gnificat: quam eo loco, & gradu esse, ut adueniente
effectus sit illo exercitæ & absolute prior, ut ei qui
solus sederet primo loco confensus, vel primo tempore
durare contingeret, si alius veniat, qui posterior,
vel daret, vel sederet: etsi ergo *destinatio* sola actuum
propositum, & causam subinde in actu primo desti-
nati effectus designet: designat actum primum in po-
tentia, & conditionatum solum; si scilicet ab ea effec-
tus censeatur, & suo loco absolute sit, & apponatur;
non autem actum primum; cuiusque absolutam priori-
tatem naturæ, & causalitatis, quousque eius effectus
absolute sit, & pro signo naturæ, & causalitatis po-
terioris, & suo, absolute locetur. Addita autem voci
destinatio, quæ actum primum, & naturæ priorita-
tem actui propositi respectu rei, & effectus desti-
natio conditionalem & in potentia significat (vo-
cula illa *pre* effectus absolute futurum) quare &
absolute propositi illius, & destinationis animi cau-
salitas, & prioritas naturæ abique pleonasmum vilo si-
gnificatur.

4. Notauit hoc Thesaurus suo lingue latinæ citato
Stephanus verbo *prædestinatio* ex Augustino (vbiuis
prædestinationis significatum explicuit) his verbis:
Prædestinatio auctore Beato Augustino à præmittendo,
& *præmittendo*, & *prædestinatio futurum dicitur*.
Nempe absolute futurum: quod enim absolute fu-
turum non est, nec absolute dicitur futurum. Quan-
ta vero Stephanus veritate id ex Augustino retule-

rit, ex rigida, & Scholastica definitione prædestina-
tionis ex eodem Sancto Doctore infra recitanda con-
stabit. Consonant Preceptorum Augustini discipuli ad-
dicillimi Fulgentius 1. ad Monim. Prosper respons. 15.
ad capitula Gallorum, quorum verba fecit etiam
sua Concilium Valentium sub Lothario capite ter-
tio, sic præscientiam à prædestinatione diuina discri-
minans; *præscire dicitur Deus illa etiam, quæ factu-
rus non est, ut sunt peccata; prædestinare autem alia
omnia quæ sunt ipso auctore faciendæ*. Vtique actu,
& absolute faciendæ cuiusmodi non sunt, quæ facti-
bilia ab ipso solum intra sui possibilitatem inclusa
ad absolutam effectum, siue existentiam nuf-
quam transibunt. Eadem sententia plurimum Patrum
est à nobis citatorum, ubi magnitudinem spheræ ob-
iectiue amoris diuini, ac diuinæ scientiæ compara-
uimus. Ratio autem Theologica est: quia præde-
stinationis voce specialissima, ac perfectissima promi-
tentie obiectiue libera significatur: quæ, scilicet,
sit, mediorum solummodo efficacium ad finem, seu
effectum liberum creatura rationali à Deo præstati-
tum, & praeintantum electio prouisa, mediorum;
non quidem casu electorum, sed ex efficacie ipso-
rum scientia Dei certa, & infallibili in ipsa præde-
stinatione inclusa, ut de perfectissima hac prouidentie
specie (in qua prædestinatio est) generatim docui-
mus controuersia sexta de prouidentia d. secunda,
questione secunda, certamine tertio, à numero quar-
to, & certamine quinto per totum ac proinde præ-
destinatio necessitatem logicam consequendi finis,
seu effectus liberi intenti concernit: & mediorum,
tamen extrinsecus efficacium, efficacem Dei suapte na-
tura inuisibilis voluntatem suo proprio significato
complectitur: quare id, quod finis, & effectus suo ab-
solute coniungendum necessario est, ac subinde respectu
illorum absolutum ut dixi naturæ, & causalitatis prio-
ritatem particula *pre* significatam, nec nuda voce de-
stinatio significandam, unde ad id significandum non
superflua, & cum pleonasmum, sed necessaria, & pro-
priissime ad vocem prædestinatio aduocata à Patri-
bus, Theologis Scholasticis fuit. Non ignaro Chry-
sostomum, Theodoretum Damascenum & alios Pa-
tres ex illo ad Ephes. 1. *Prædestinatio: nati nos in adoptionem
filiorum per Iesum Christum in ipsum secundum
propositum voluntatis sue*, voluntatem Dei de omnium
(etiam reproborum quæ non erit) salute colligere:
sed hi tamen laxius *prædestinationem*, sicuti & *pro-
positum* usurpant: quia in Græco textu (quo præci-
pue Græci Patres utebantur) pro *propositum* habetur
beneplacitum: quod totam propositi, ac prædesti-
nationis vim, & energiam non continet, continet
autem, quod satis eorum instituto probandi Dei feri-
am, intentionem, voluntatem, & generalem prou-
identiam erga omnium salutem, erat: quare reliquo *pre-
destinationis*, & *propositi* omisso significato, eo, in
quo cum *beneplacito* conueniunt, sunt tantummo-
do vti.

CERTAMEN III.

*Alique acceptiones propriæ vocis
Prædestinatio e prioritatibus
intentionalibus quas
importat.*

1. Quoad prioritatem intentionalem veram, & rea-
lem rebus extrinsecam in estimatione, & affectu
alterius, & particula *pre* in ea voce *prædestinatio* pro-
prietate latina significabilem significari illam respec-
tu finis, & effectuum prædestinationis quorunvis
promptum videbatur asserere. Siquidem & finis à Deo
præstitutus